

GROEN

NUMMER 74

VOORJAAR 2020

Bestuur IVN Eelde-Paterswolde

Voorzitter	Leo Stockmann Anemoonweg 40 9765 HG Paterswolde	e-mail: glstockmann@hotmail.com tel: 050-3095304
Secretaris	vacant	e-mail: secr.ivnep@gmail.com
Penningmeester	Henk von Eije Burg. Legroweg 8 9765 AE Paterswolde	e-mail: voneije@gmail.com tel: 050-3092973 banknummer NL59INGB0000820257
Lid	Aafke Pot-Ellen Zuurstukken 76 9761 KN Eelde	e-mail: aafkeellen@gmail.com tel: 050-3095518
Lid	Twee zich oriënterende leden	

Werkgroepen en coördinatoren

Bomen, ruimtelijke ordening en milieu	Tineke van den Berg	3094337
Bijenbosje	Leo Stockmann	3095304
Publiciteit:	Leo Stockmann	3095304
Planten:	Ferry Wilkens	3092348
Vogels:	Leo Stockmann	3095304
Jeugd:	Aafke Pot	3095518
Vlinderkampje:	Tineke van den Berg	3094337
	Jille Eilander	3091918

Omslag: Bloeiende sleedoorn.

Foto: Leo Stockmann.

Voorwoord

Opnieuw hebben we een zachte winterperiode meegemaakt. De plantenwerkgroep kon tijdens een inventarisatie begin januari verschillende bloeiende plantensoorten noteren. Enkele merels zongen al in januari. Een egel kuierde begin februari over de stoep van de Hooiweg. In het Bijenbos fotografeerde medebeheerder Bart Kruit begin februari een honingbij op een krokus. Sneeuwkllokjes bloeien ook al wekenlang. Geen sneeuw gezien, maar dat kan in maart nog komen uiteraard. We kijken van deze waarnemingen niet meer op. We hadden op 31 januari en 16 februari recordzachte temperaturen. Een zachte winter lijkt normaler te zijn geworden dan een koude winter.

Op mijn oproep aan de leden om kopij aan te leveren voor deze Groen is gelukkig door meerdere mensen gereageerd. Dat doet de redactie deugd. We mochten ook een aantal prachtige foto's van paddenstoelen ontvangen. Hoewel niet helemaal terecht worden paddenstoelen geassocieerd met de herfst. We drukken de ontvangen plaatjes 'dus' graag af in ons herfstnummer.

In het voorjaarsnummer worden traditiegetrouw de jaarverslagen van bestuur en van de werkgroepen opgenomen. Er is weer veel werk verzet, maar we doen dat als vrijwilligers met plezier. Mooi dat lezingen en excursie over het geheel redelijk tot goed worden bezocht. Aafke Pot heeft te kennen gegeven uit het bestuur te gaan. Op de algemene ledenvergadering in maart zullen we haar bedanken voor haar jarenlange grote inzet.

Leo Stockmann, voorzitter.

Honingbij op krokus foto: Bart Kruit.

Inhoudsopgave

Bestuur en werkgroepen IVN Eelde-Paterswolde	2
Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Activiteitenprogramma IVN Eelde-Paterswolde 2020	5
Jaaroverzicht IVN Eelde Paterswolde 2019	8
Activiteitenoverzicht 2019	10
Jaarverslag Bijenbos 2019	11
Jaarverslag werkgroep Vlinderkampje 2019	12
Jaarverslag Plantenwerkgroep 2019	14
Jaarverslag Vogelwerkgroep 2019	16
Jaarverslag werkgroep BROM 2019	17
Jaarverslag IVN Jeugdnatuurclub 9-12 jaar 2019	20
Jaarverslag werkgroep Natuurlijke Historie 2019	21
Bosuil	22
Vogelsoorten in en nabij Bijenbos en Vlinderkampje	23
Gedicht. Ik wou dat ik een vogel was	23
Judasoren bij het Eelderdiepje	24
Verslag van een groepsreis	25
Een ontmoeting	28
Bevers knagen er op los	29
Klussen in de natuur	31
Nachtvlinders. Lezing 8 oktober 2019	33
De strandgaper. Lezing 14 november 2019	33
Snertwandeling, 3 januari 2020	35
Dauwtrappen, een activiteit van de jeugdnatuurclub	36
De ooievaar. Lezing 13 januari 2020	37
Tuinvogeltelling eind januari 2020	38
Gedicht Het eerste kievitsei	40
Het Lauwersmeergebied	41
Schelpen zoeken bij het Eelderdiepje	42
Agrarisch natuurbeheer. Lezing 12 februari 2020	43
Oproep	45
In memoriam Gerda Thomas	45
Onze werkgroepen bestaan uit de volgende medewerkers	47

Activiteitenprogramma IVN Eelde-Paterswolde maart-oktober 2020

(Voor bepaalde lezingen/excursies kan een geringe bijdrage worden gevraagd)

Dinsdag 17 maart. Algemene Ledenvergadering met na de pauze een lezing over mieren door Sanne Palstra en Annelies Brekveld.

Sanne en Annelies hebben over mieren een eindwerkstuk gemaakt voor hun natuurgidsenopleiding. Ze kunnen over de beestjes een leuk verhaal houden. En ze laten ook allerlei leuke mierenpulpetjes zien.

Locatie: Ons Dorpshuis. Mevrouw Bähler Boermalaan 4, Paterswolde. Aanvang ALV 20.00 uur.

De lezing zal tegen 21.00 uur beginnen. Toegang gratis.

Zaterdag 18 april. Plantenruilbeurs.

Te veel van bepaalde plantensoorten in uw tuin? Planten nodig voor uw tuin? Jopie Kardol organiseert al vele jaren een gezellige en succesvolle ruilbeurs. U kunt brengen, u kunt halen, u kunt ruilen! De koffie staat klaar.

Locatie: Esweg 23 in Eelde. De beurs is van 10.00 – 12.30 uur.

Zaterdag 25 april. Stinzenflora-wandeling Fraeylemaborg.

Stinzenplanten zijn bol- of knolgewassen die groeien en bloeien voordat er bladeren aan de bomen zitten. De krokus en het sneeuwkllokje zijn wel de meest bekende soorten. Op het landgoed gaat het om meer soorten!

Een wandeling in een sfeervolle omgeving.

Locatie: Landgoed De Fraeylemaborg te Slochteren. We vertrekken per auto om 9.30 uur vanaf het Kampje in het centrum van Eelde.

In de voormiddag zijn we terug. Meerijders betalen een reiskostenvergoeding aan de chauffeur.

Aanmeldingen bij Leo Stockmann, glstockmann@hotmail.com

Zondag 17 mei. Vogelexcursie in het kader van de Nationale Vogelweek.

Door het gebied De Braak-Vennebroek-Friescheveen organiseren wij al jaren een succesvolle vogelexcursie. Ook deze keer gaan we daar op pad.

Een omgeving met oud bos, oude bomenlanen, moeras en water. Een garantie dus voor een grote variatie aan vogelsoorten. Er wordt aandacht besteed aan gedrag en geluid van de vogels. Gebruik van een verrekijker wordt aanbevolen. De leiding is in handen van de Vogelwerkgroep. De

excursie start bij de hoofdingang van landgoed De Braak (bij Hoofdweg 266) te Paterswolde (direct ten noorden van de bebouwde kom). Daar is ook gelegenheid voor parkeren.

Start om 8.00 uur. Einde excursie rond 10.30 uur.

Kosten volwassenen € 2,- kinderen € 1,-

Aanmeldingen bij Leo Stockmann, glstockmann@hotmail.com

Zondag 7 juni. Zomerwandeling Kampsheide.

Na de geslaagde snertwandeling in het begin van dit jaar over Kampsheide spraken enkele deelnemers de wens uit hier ook eens in de zomertijd naartoe te gaan. Aan die wens willen we snel voldoen. Wandelen over Kampsheide is heel Drenthe zien: bos, houtsingels, grafheuvels, voormalige spoorlijn, hersteld beekdal, ven, hunebed, raatakkers, (Nederlandse benaming voor de celtic fields, zichtbaar als vierkante akkertjes, door een wal omgeven).

Historie en nieuwe tijd ontmoeten elkaar daar.

Locatie: Kampsheide bij Balloo. We vertrekken per auto om 9.30 uur vanaf het Kampje in het centrum van Eelde. In de voormiddag zijn we terug. Meerrijders betalen een reiskostenvergoeding aan de chauffeur.

Aanmeldingen bij Leo Stockmann, glstockmann@hotmail.com

Vrijdagavond 12 juni (en begin van de nacht van 13 juni)

Nachtvlinderexcursie o.l.v. Theo de la Ruelle

In oktober 2019 gaf Theo een mooie lezing over nachtvlinders en hij liet van deze schitterende creaties vele plaatjes zien. Nu is er de gelegenheid om de vlinders in het echt te zien. Na een introductielezing gaat de lamp aan bij het grote witte doek. Vlinders komen op het licht af (ze komen niet in aanraking met de lamp) zodat we ze kunnen bewonderen en op naam brengen. De mooiste soorten, o.a. de pijlstaarten, zullen pas na middernacht verschijnen.

Locatie: Het Vlinderkampje De Duinen. Vanaf de parkeerplaats van Lemferdinge aan de Lemferdingerlaan te Paterswolde loopt u in enkele minuten via een smal voetpad naar het Vlinderkampje. Voor bewijzing zal worden gezorgd.

Aanvang voorbereidende lezing: 21.00 uur. Zorg voor warme kleding.

Toegang gratis.

Zaterdag- of zondagmiddag 13 of 14 juni. Slootjesmiddag voor kinderen en hun begeleiders.

Datum wordt t.z.t. bekendgemaakt op onze site en in de media.

Kinderen vangen met schepnetten allerlei diertjes uit het water en doen die in waterbakken. Zo kun je ze van dichtbij rustig bewonderen en met behulp van zoekkaarten op naam brengen. Na afloop worden de diertjes weer teruggezet in het water. Voor de kinderen zijn er ook versnaperingen. Leiding is in handen van IVN jeugdnatuurbegeleiders.

Locatie: Vijver Else van der Laanhuis (Symphonie). Tijd: 14.00 – 16.00 uur. Aanmelding niet nodig.

Woensdag 9 september. Lezing over water door waterschap Hunze en Aa's

Water gaat ons allemaal aan. Plant, dier en mens kunnen niet zonder. Aan het verhaal over water zitten vele facetten. Waar gaat ons vieze wc-water naartoe en waar blijft het? Waarom is regenwater een geschenk uit de hemel, maar soms ook een overlast? Waarom staat het waterpeil in de sloten 's zomers hoger dan in de winter? Waarom hebben boeren en natuurorganisaties over dat waterpeil verschillende meningen? Hoe wordt de waterkwaliteit van sloten, kanalen, beken en meren bepaald, zodat die goed is voor mens en natuur, en hoe kan de natuur daarin een positieve rol spelen? **Mieke Riezebos** en **Willeke Bergman** van het waterschap komen graag deze en andere vragen beantwoorden.

Locatie: Ons Dorpshuis. Mevrouw Bähler Boermalaan 4, Paterswolde. Aanvang 20.00 uur.

Dinsdag 6 oktober. Lezing over gierzwaluwen door Johan Tinholt Johan heeft 25 jaar ervaring als beschermer van deze snelle zomervogel. Met een uitvoerige presentatie zal hij veel laten zien over het leven, het broeden en de trek naar Afrika van deze vogel. De gierzwaluw blijft gedurende zijn leven bijna altijd in de lucht, bijna alles gebeurt vliegend. Zijn trektocht gaat over een afstand van 8500 km enkele reis. In ons dorp nestelen ieder jaar meerdere gierzwaluwen, veelal van jaar tot jaar op dezelfde plek. Onder de pannen, maar ook in speciale nestkasten die door IVN zijn opgehangen, o.a. 5 stuks aan de noordgevel van het appartementencomplex aan het Novaplein. Gierzwaluwen herkent u aan hun karakteristieke gierende geluid tijdens hun vlucht. **Locatie: Ons Dorpshuis. Mevrouw Bähler Boermalaan 4, Paterswolde. Aanvang 20.00 uur.**

Jaaroverzicht IVN Eelde-Paterswolde 2019

Het **dagelijks bestuur** (db) vergaderde 7 keer: 29 januari, 12 maart, 16 april, 28 mei, 27 augustus, 14 oktober en 25 november. Het db plus afgevaardigden van de werkgroepen vergaderde op 12 februari en de algemene ledenvergadering was op 19 maart. Bij deze bijeenkomst nam secretaris Hannie Koeleman afscheid van het bestuur, zie Groen najaar 2019. Vanaf toen telde het db nog maar drie officiële leden, voorzitter, penningmeester en een gewoon lid. In de loop van het jaar werd deze drie-eenheid versterkt met twee kandidaat-bestuurders. Regiobijeenkomsten (samenkomst alle Drentse IVN-afdelingen) waren er op 5 maart en op 5 oktober te Orvelte. Op 25 september was er een samenkomst in Vries van besturen van de drie IVNafdelingen (Vries, Zuidlaren, E-P) en de gemeente Tynaarlo. Voorafgaand aan de vergadering werden de Vriezer Holten bezocht, een natuurproject van IVN Vries.

Bijeenkomst drie IVN afdelingen en gemeente in Vries.foto: Leo Stockmann.

Op 26 november deed de voorzitter mee aan een werkconferentie (lezingen en workshops) omgevingsvisie gemeente Tynaarlo in Bunne.

De **lezingen en excursies** zijn dit jaar overwegend goed bezocht; ook bij de natuurpubquiz waren veel deelnemers aanwezig. Voor het activiteitenoverzicht, zie elders in Groen.

Ledenbestand: Eind 2019 kende onze afdeling 172 leden (waarvan landelijk 19), 22 huisgenootleden, 9 jeugdleden en 37 donateurs.

Werkgroepen: Zie verslagen in deze Groen.

Bankrelatie: Het db heeft in overweging genomen van de ING naar de Triodos Bank over te stappen.

Publiciteit (o.a. aankondigingen van lezingen, excursies): Via Groen (2 x per jaar), onze site, media als Dorpsklanken en ineeldepaterswolde.nl. De voorzitter kwam nog in beeld in de column 'de MAN met de HAMER' in de Krant van Tynaarlo van 6 november.

Leo Stockmann

Brood- en banketbakkerij Dunnewind

*"De warme bakker:
voor wie van lekker brood houdt"*

Hoofdweg 142 - Paterswolde - telefoon 050-3091472
www.bakkerijdunnewind.nl

DRUKKERIJ PRINT STUDIO ZEVEN

De drukker in uw regio

Openingstijden:
maandag t/m vrijdag van 09.00 - 17.00 uur

Mercuriusweg 11
9482 WK Tynaarlo

Tel.: (0592) 54 45 41
info@printstudiozeven.nl
www.printstudiozeven.nl

Jan Pelleboerplein 17
Eelde-Paterswolde
Telefoon 050-3096818
Fax 050-5260529
info@huizingtotaaladvies.nl
www.huizingtotaaladvies.nl

Makelaardij Verzekeringen Hypotheek

Huizing Totaal Advies

makelaardij • verzekeringen • hypotheek

Activiteiten, overzicht 2019

datum	spreker/ begeleider	Activiteit	aantal deelnemers
22 jan.	Maaïke Teekens en Jaap Nanninga.	Lezing bomenbeleid Gemeente Tynaarlo.	20
27 feb.	Aafke Pot, Leo Stockmann.	Natuurpubquiz.	49
19 mrt.	Jack Merx en Evan van der Pol.	Alv. na de pauze, Lezing/quiz Ecologische voetafdruk.	21
13 apr.	Jopie Kardol.	Plantenruilbeurs.	25
14 apr.	Leo Stockmann.	Wandeling Kleibosch Roderwolde.	8
12 mei	Leo Stockmann, Sieds Rienks, Roel Rijskamp.	Excursie Nationale Vogel- Week in De Braak, Vennebroek, Friescheveen.	23
9 jun.	Leo Stockmann.	Fietstocht langs natuur locaties in het dorp.	7
16 jun.	Aafke Pot e.a.	Slootjesmiddag Mozartvijver.	25 kinderen 15 begel.
28 jun.	Reinier Meijer, Ron Hanisch.	Lezing en excursie Vleermuizen.	25
15 sept.		Open IVN middag Vlinderkampje.	afgelast
8 okt.	Theo de la Ruelle.	Lezing Nachtvlinders.	25
12/19 okt.	Zeisbrigade LBGr, mmv vrijwilligers	Zeisen Bijenbos en Vlinderkampje.	15 vrijw.
2 nov.	Harm Katoele, Ina Becker, Leo Stockmann.	Natuurwerkdag Vosbergen.	45 (deels IVN)
14 nov.	Karel Essink. (IVN, Ol Eel)	Lezing strandgaper.	28
16 dec.	Bert van der Pol.	Lezing Ogen en licht in de natuur.	35

Jaarverslag Bijenbos 2019

Het Bijenbos ontwikkelt zich gestaag, vanaf de inrichting in voorjaar 2016, met diverse soorten struiken en bomen (o.a. linde- en fruitbomen en een paar bijenbomen). Het dagelijks beheer wordt uitgevoerd door Bart Kruit (IHP) en Leo Stockmann (IVN). De in december 2018 aangeplante tamme kastanje (zie Groen voorjaar 2019) leek het aanvankelijk goed te doen, maar liet in het steeds maar aanhoudende droge voorjaar, ondanks water geven, toch alle bladeren vallen. Later in het jaar was er toch weer ontwikkeling van bladeren. Afwachten dus hoe het verder gaat met deze boom. De poel heeft ook een hele periode bijna droog gestaan. Opslag van els en wilg rondom de poel wordt door maaien (met de zeis) grotendeels kort gehouden. Krokussen (voorjaar) en ratelaar (zomer) hebben goed gebloeid en meer soorten kruiden en grassen deden het goed. Bart Kruit van IHP verzorgde de bijenstal (4 bijenkasten) en was tevreden hoe het met de bijen ging. Op warmere dagen vlogen heel veel bijen bij de bijenstal. Bewust laten we een deel van de Japanse duizendknoop op het achterdeel van het terrein in bloei komen. Deze nazomerbloeiër is zeker aantrekkelijk voor de honingbijen. Sieds Rienks van IVN inventariseerde in het voorjaar de vogelsoorten op en nabij het Bijenbos. Hij kwam tot 29 geziene/gehoorde soorten, zie verslag elders in deze Groen.

Bijenbos: Gelderse roos

foto: Leo Stockmann

Op 7 juli werd het Bijenbos aangedaan door ruim 100 wandelaars, die meededen aan de actie ten bate van de CliniClowns. Een verslag hierover staat in Groen, najaar 2019. Op het achterterrein werden de wandelaars welkom geheten door IHP-IVN en kregen ze een crackertje met honing en een glaasje mede (honingdrank) aangeboden.

Op 12 oktober was de Zeisbrigade van Landschapsbeheer actief om de vegetatie van kruiden en grassen en de pitrus te maaien. Vrijwilligers van IHP en IVN en een aantal anderen harkten het maaisel bijeen en stapelde dat op bij de Helmerdijk. De gemeente heeft het later afgevoerd.

Op 5 december brachten Harry Hoving en Jan Wevers uit Bedum een bezoek aan het Bijenbos (en aan het Vlinderkampje). Ter plekke gaf Leo Stockmann uitleg aan hen over de situatie. Men denkt erover om een dergelijk terrein ook daar te realiseren.

Leo Stockmann

Jaarverslag Werkgroep Vlinderkampje 2019

De werkgroep aande koffie

foto: Tineke van den Berg

Evenals in 2018 speelde het weer in 2019 een grote rol. Elke week van maart tot november mail ik alle werkgroepleden. Teruglezend valt het op dat met name eind juni, juli en augustus het woord tropisch regelmatig terugkeert. Ook het woord regen, maar meestal omdat die niet viel. Dat had gevolgen

voor het aantal en de soorten vlinders: er zijn te weinig gezien. Uitzondering waren de vele distelvlinders, een trekvlinder. Die werden in het hele land gesignaleerd. Koevinkjes en bruine zandoogjes waren ook veel aanwezig, maar later in september viel het op dat er nauwelijks atalanta's en dagpauwogen waren. Je bent blij als je een keer een zich opwarmende eikenpage in de vlechtheg ontdekt. De droogte had ook tot gevolg dat de tweejaarlijkse IVN-open middag in september niet doorging: geen vlinders, bruine uitgebloeide planten en struiken en dor gras. Eind september begon het weer te regenen, de zeisbrigade van Landschapsbeheer Groningen maaide half oktober een aardige hoeveelheid vegetatie. Zowel in de cultuurtuin als in het grasland is het hard werken om snelgroeïende grassen, brandnetels en bramen in toom te houden. Dankzij de stikstofdeken die ook hier in NoordDrenthe aanwezig is! Verrassend waren de vele meikevers in het voorjaar. Even schudden aan de struiken en de logge beestjes vielen op de grond of zoemden weg. Een andere verrassing was de bijenzwerm die begin juni een plek vond tegen de palenwand rond het insectenhotel. De bijen waren al een aantal dagen aan het bouwen. Helaas zorgde een heftige bui ervoor dat het bijenvolk op zoek ging naar een drogere plek. De gebouwde raten hangen er nog. De jaarlijkse schoolexcursies gingen door omstandigheden niet door. Alleen de internationale klas van de Groningse Schoolvereniging heeft een aangepaste excursie kunnen maken. De dinsdagochtend op het

Vlinderkampje is een begrip: enthousiast werkende mensen, ontspanning, plezier en koffie. Sommigen werken al meer dan dertien jaar mee en de gemiddelde leeftijd is vrij hoog. Gelukkig komen er geregeld nieuwe, jonge(re) medewerkers bij, zoals afgelopen jaar Marleen Koning en Jan Polling.

Tineke van den Berg

Meikever.

foto: Bertus van der Velde

Jaarverslag Plantenwerkgroep (PWG) 2019

Ook dit jaar zijn we met de PWG op verschillende plekken geweest. We begonnen op 2 januari met de eindejaars-plantenjacht 2019; de jacht op bloeiende planten in de midwintertijd, een nationaal project.

In mei-juni inventariseerden we de bermen van de Duinerlaan tussen de Legroweg en de Zevenhuizerweg. Wat opviel was een grote struik van de Trosbosbes, ook wel blauwe bes genoemd. Waarschijnlijk is die meegekomen met tuinafval. In Dorpsklanken van 14 augustus 2019 is een artikel over de flora van de Duinerlaan verschenen.

Natuurlijk zijn we ook naar onze vaste excursiegebieden geweest, zoals de petgaten aan de Noorddijk in de Onlanden en het terrein Elsburger Onland in Eelderwolde. Op beide plekken was duidelijk te zien dat het erg droog was. Op het terrein Elsburger Onland werd gezocht naar orchideeën (brede-, gevlekte- en rietorchis). We hebben een klein aantal gezien. Tijdens deze excursie werd ook nog een ringslang gespot en werden diverse ottersporen waargenomen. Ook bij de petgaten aan de Noorddijk werd naar orchideeën gezocht. Op enkele plaatsen groeien ze massaal. In het Grootte Veen vonden we o.a. de kleine leeuwenbek, die hier van nature niet groeit, maar mogelijk meegekomen is met bouwgrond. Het KM hok 232- 572 (Westerstukken, Hemstukken, zuidwestelijk van Eelde) werd verder geïnventariseerd en dit project loopt ook nog dit jaar door.

PWG bij poel 1 bij het vliegveld

foto: Leo Stockmann

De twee poelen bij het vliegveld zijn ook weer bekeken. Er heeft hier in najaar/winter enig beheer plaatsgevonden in de vorm van (plaatselijke) opschoning en verwijdering van plantengroei als lisdodde. Een advies hierover was via Tineke van den Berg doorgespeeld naar terreinbeheerders van het vliegveld.

Als afsluiting van het jaar is het terrein De Hondstong in Yde bezocht. Hier zagen we o.a. ronde zonnedauw, moeraswolfsklauw en dwergvlas. Maar ook hier was het op veel plekken kurkdroog. In Groen herfst 2019 staat een stukje over de door de PWG gevonden zeldzame soorten. Op de terugweg bij Ferry en Mariet gezellig nagepraat onder het genot van koffie/thee met koek.

Ferry Wilkens, coördinator

Jaarverslag Vogelwerkgroep (VWG) 2019.

Bij de VWG zijn leden van IVN Eelde-Paterswolde en IVN Vries aangesloten. Er zijn twee vergaderingen geweest op 't Hoogeveld: op 26 februari en op 22 oktober. Van beide vergaderingen is een verslag gemaakt. Na het vergadergedeelte zijn er lezingen verzorgd door Sieds Rienks over

‘Landschap en vogels van Andalusië en Mallorca’ en door Jeroen Nienhuis over ‘Regionale verschillen in donskleur van

knobbelzwaankuikens’ op 22 oktober. Excursies zijn georganiseerd naar:

-Koningslaagte en Harssensbosch (17 april; weide- en watervogels) - Smeerling-Metbroekbos (22 mei)

-Onlanden (3 augustus; schemer- en nachttactieve vogels)

-Texel (21 september)

Smient

foto: Ger Brink -Zuid-West Friesland (23 november; ganzen)

Er was te weinig belangstelling voor een excursie naar Hasbruch Dld eind april om die door te laten gaan.

Drie VWG’ers begeleidden op 12 mei de Vroege Vogelexcursie naar De Braak-Vennebroek-Friescheveen in het kader van de Nationale Vogelweek. Er waren 22 deelnemers.

Van de genoemde excursies staan verslagen op onze IVN-site.

VWG’ers uit Vries organiseerden ook meerdere ‘eigen’ excursies.

Een aantal leden bezocht bijzondere vogelbijeenkomsten: de Roofvogeldag te Meppel (17 februari), de Uilendag te Meppel (12 oktober), WAD-avond op 14 november te Assen en de Sovon-vogeldag te Ede (30 november).

Inventarisaties van nesten zijn uitgevoerd voor huiszwaluwen en voor kerk- en steenuilen. Nestkastjes op Vennebroek werden schoongemaakt en gecontroleerd op jongen door de IVN-jeugdwerkgroep o.l.v. Piet Feenstra en Ep de Boer. De steenuilenwerkgroep was in haar nopjes met een flinke gelddonatie, zie Groen najaar 2019. Er werden o.a. klimharnassen van aangeschaft.

Leo Stockmann

Jaarverslag werkgroep BROM 2019
(Bomen, Ruimtelijke Ordening en Milieu)

Supermarkt afgeblazen

Toen we in de herfst vergaderden vonden we het prettig een (voorlopige?) streep te zetten door een aantal onderwerpen. Zoals de bouw van een grote supermarkt in Ter Borch. De gemeenteraad blies het plan af. De meeste bomen staan er gelukkig nog. Er zal waarschijnlijk ooit een nieuw bestemmingsplan komen.

Transferium

Ook het plan Transferium de Punt ligt stil, mede vanwege de PAS-uitspraak van de Raad van State. (PAS betekent Programmatische Aanpak Stikstof) Hiervan zouden zowel de natuur van Natura 2000- gebieden als de economie voordeel hebben. Dat is onmogelijk, de natuur delft het onderspit. Het transferium zal te veel stikstofuitstoot veroorzaken op Natura 2000-gebied Drentsche Aa.

Vliegveld en stikstof

De PAS-uitspraak en de daarop gebaseerde rapporten van Remkes hebben wellicht ook gevolgen voor de ontwikkelingen van Groningen Airport Eelde. De luchtvaart moet naast de landbouw minder stikstof uitstoten. Door de combinatie van het wachten op de nieuwe Luchtvaartnota, het nieuwe luchthavenbesluit en de belabberde financiële situatie van GAE ligt alles stil. We blijven alert.

Wietske, Tineke en Jaap bezoeken vliegveldterrein. foto: Tineke van den Berg
Natuurcompensatie op het vliegveld

Dit jaar hebben Wietske, Jaap Nanninga van de gemeente en ik met beheerder Alfred Oosting een rondgang over het luchthaventerrein gemaakt

om de natuur, die ter compensatie van de baanverlenging is aangelegd, kritisch te bekijken. Vooral de variatie van flora en insecten in de schrale randzones valt positief op. De poelen waren geschoond, de IVNplantenwerkgroep geeft elk jaar de inventarisatiegegevens door.

Lichthinder in de Vosbergen

De toegezegde nieuwe omgevingsvergunning voor Verslavingszorg Noord Nederland (in verband met lichthinder vleermuizen) bleek afgelopen december een andere inhoud te krijgen. De gemeente kondigde een nieuw bestemmingsplan aan, omdat het gebruik van de gebouwen gewijzigd is. Helaas bleek er nauwelijks iets in te staan over de bescherming van de vleermuizen. Inmiddels is er een zienswijze tegen het voorontwerp-bestemmingsplan ingediend met de Vleermuiswerkgroep Drenthe.

Oude school Noord

Afbraak School Noord, oktober 2019

foto: Sjoerd Jansma

Iedereen die langs de Groningerweg rijdt, heeft gezien dat school Noord gesloopt is. Helaas. Na de uitspraak van de Raad van State dat de bouw van 12 villa's door mocht gaan, hebben we eind juni met PC Vastgoed en een ecooloog ter plekke overlegd over het geconstateerde gierzwaluwnest, de vereiste compensatie en de verdere procedure. We hebben aangedrongen op onderzoek naar meer gierzwaluwnesten en mogelijke vleermuisverblijven in het gebouw en de bomen, omdat er alleen een ecologische quickscan uit november 2015 is. Met behulp van een batdetector zijn in de zomer door IVN meerdere keren foeragerende Dwergvleermuizen en Laatvliegers gesignaleerd. Die gegevens zijn doorgegeven aan de gemeente. Uit de

onthefing door de provincie bleek echter, dat PC Vastgoed alleen dat ene gierzwaluwnest aangebracht had. Ons bezwaar tegen de onthefing, voor een zorgvuldig breder onderzoek, hielp niet: de provincie was verrast over het bezwaar ‘omdat PC Vastgoed met IVN het gebouw had bekeken en het proces besproken’... Wie is de formele beslisser? De aangevraagde omgevingsvergunning voor de kap van bomen is ingetrokken. Het schijnt dat een aantal grote bomen, linde en eiken, blijft staan.

Kap houtwal en verrommeling

In het voorjaar werden we geattendeerd op de kap van tien oude berken op een houtwal bij de Mandelandenweg. Via de gemeente is dat doorgegeven aan de provincie. De provincie verwacht dat de berken nog zullen uitlopen (?) en houdt de situatie in de gaten. De kap hangt samen met de manier waarop de landbouw bedreven wordt: maaïen, mesten, maaïen, mesten, bomen die in de weg staan kappen, houtwallen steeds smaller maken, etc. etc. De biodiversiteit holt achteruit. Die grootschalige aanpak staat in schril contrast met andere kleinschalige verrommelingsplekken met bouwvallige schuurtjes, lekkende tractoren en mesthopen, ook in de zuidwesthoek van Eelde. Beide aantastingen van landschap, natuur en milieu baren het IVN zorgen. In een brief aan college en gemeenteraad hebben we die zorgen naar voren gebracht en gepleit voor natuurinclusieve kringlooplandbouw en voor handhaving om de verrommeling tegen te gaan. De gemeente antwoordt dat ze een positieve grondhouding heeft met betrekking tot de natuurinclusieve kringlooplandbouw en wil dat waar mogelijk stimuleren. Rijk en provincie en agrarische sector zijn vooral aan zet.

Nauwelijks handhaving in het buitengebied

Teleurstellend was het antwoord op de vraag om handhaving: handhaving van de kwaliteiten van het buitengebied heeft een lage prioriteit. In de groene gemeente Tynaarlo die het prachtige landschap als haar basiskapitaal beschouwt! Wordt vervolgd. We blijven alert op onwenselijke ontwikkelingen.

Tineke van den Berg

De jeugdnatuurclub had een mooi en afwisselend programma in 2019. We begonnen het jaar met een bezoek aan het natuurmuseum van Klaas Nanninga in Groningen. Wat kan die man vertellen, geweldig. In februari hebben Koen en Karin een les verzorgd over navigeren; hoe doe je dat en hoe doen dieren dat? In maart weer een les die bij de kinderen echt favoriet is: vuur maken. Zonder lucifers nog niet zo eenvoudig. We hebben een aantal magnesiumsticks gekocht, die liggen in de kast in het honk. In april heeft Peter Korsten van de RUG ons alles verteld over het pimpelmezenonderzoek. We zijn gewapend met ladder door het bos langs de kasten gegaan. Wat zijn pimpelmezeneitjes klein! In mei hebben we de heemtuin in Muntendam bezocht. We hebben geleerd hoe je met een zoekkaart kunt determineren. We boften enorm met het weer, het was

zonovergoten. Het determineren in juni paste goed bij het thema: wat leeft er in de sloot. Na de zomervakantie met een wisseling van kinderen, zijn we van start gegaan bij onze oude bekende Martijn van Loenen, die ons over het wad heeft geleid. Er waren ook veel ouders mee en die waren mogelijk nog enthousiaster dan de blijde kinderen. Dat willen we elk jaar wel doen. In oktober het thema eten uit de natuur en paddenstoelen zoeken. De maand daarna sporen zoeken in het bos. Er zijn zoveel soorten sporen: Gekraagde aardster. foto:

Liesbeth AB

pootafdrukken, poep, veertjes, gebroken takjes, gaatjes in bomen en de sporen van de letterzetter onder de schors van dode bomen. Sommige kinderen gaan fanatiek op zoek en een ander vindt het vooral heerlijk lekker wat door de bladeren te schoppen. Koen ontdekte een aardsterzwam. We vonden nog wissels en ook een dot wit haar...waarschijnlijk van een wolf. De gipsafdrukken van de poten zijn wat mislukt, volgend jaar nog eens proberen. En het jaar hebben we afgesloten met nog een keer vuur maken.

Liesbeth AB

Jaarverslag Werkgroep Natuurlijke Historie 2019 (Ol Eel/IVN)

In het jaarverslag van 2018 is vermeld dat kennisgemaakt is met twee nieuwe leden: Karel Essink en Jeroen Groot. Ze waren gevraagd om op te treden als redacteuren van het Groene Boek, met als werktitel 'De geschiedenis van natuur en landschap in de oude gemeente Eelde.' Yde-De Punt en de wijk Ter Borch worden daarbij niet vergeten.

In dit jaar zijn ze voortvarend aan het werk gegaan met de door de werkgroep in de loop der jaren verzamelde gegevens en uiteraard met hun eigen bijdrage. Al gauw bleek dat het Groene Boek er zou komen. Aan het eind van het jaar hebben ze de werkgroep een duidelijk beeld kunnen schetsen van de inhoud van het Groene Boek. Het Groene Boek krijgt waarschijnlijk als titel:

'Natuur en Landschappen in Eelde/Paterswolde.' Er wordt aangestuurd op een presentatie van het boek in april 2020.

Jille Eilander

Vos Vision Optiek heeft stijl voor ogen...

EMPORIO ARMANI

PURA

ESPRIT
BYNOR

Ray-Ban

GUCCI

DIESEL

HERVE JULIEN

DOLCE & GABBANA

Vos Vision Optiek combineert de oogzorg van de optometrist met de trends van de toonaangevende modemerken als Esprit, Gant, Dolce & Gabbana, Diesel, Mexx, Ray-Ban etc. Kwaliteit en mode voor uw ogen.

VOS VISION
OPTIEK

Hoofdweg 179^e, Paterswolde www.vosvision.nl
tel. 050 - 309 18 88 | fax 050 - 309 21 44

Bosuil

"Je hoort ze vaker dan dat je ze ziet. Roepend, vooral 's nachts, in De Braak, maar ook wel te horen vanaf de Hooiweg of in de Vosbergen. Het bekende, voor sommigen wat angstaanjagende, geluid dat vroeger in steevast alle detectives die op het Engelse platteland speelden, werd gebruikt als achtergrondmuziek. Deze zat in een boom in Noordlaren. Een gat in een beukenboom dat al geruime tijd als broedplaats in gebruik is, is kennelijk ook het winterverblijf.

Ik had geluk: de Bosuil bleef onverstoord zitten, toen ik vanuit de auto deze foto kon maken".

Anne van der Zijpp.

Fietse

Fietse Fietsshop Paterswolde
Hoofdweg 179A

WWW.FIETSE.NU

Vogelsoorten in en nabij Bijenbos en Vlinderkampje

In het voorjaar van 2019, van maart t/m mei, heeft Sieds Rienks deze twee locaties geïnterviewd. Per locatie heeft hij 7 bezoeken afgelegd, bijna alle in de ochtend. Elk bezoek duurde ongeveer 45 minuten. Anne van der Zijpp hielp in april een keer mee in het Vlinderkampje en Leo Stockmann in die maand in het Bijenbos. Beide gebiedjes liggen aan de rand van de bebouwde kom van Eelde-Paterswolde en worden gekenmerkt door hoge bomen aan de noordzijde, met op de locaties zelf een diversiteit aan aangeplante struiken en boompjes en veldjes met allerlei soorten bloeiende planten en grassen. Op beide locaties is ook een poel.

De meeste soorten per inventarisatieronde werden in en nabij het Bijenbos gehoord: op 15 april 19 soorten. In en nabij het Vlinderkampje op 16 april 26 soorten. Voor alle inventarisaties tezamen kwam Sieds op 29 soorten voor het Bijenbos en 28 soorten voor het Vlinderkampje. Soorten die zijn gehoord/gezien zijn o.a. groene specht, grote bonte specht, winterkoning, heggemus, roodborst, zwartkop, fitis, koolmees, pimpelmees, boomkruiper, boomklever, spreeuw en groenling.

Naar het Bijenbos en Vlinderkampje hoef je dus niet alleen heen te gaan voor bijen en vlinders. Ook genieten van een grote diversiteit aan vogelsoorten is daar mogelijk.

(Soortenlijsten en verslag zijn beschikbaar)

Leo Stockmann

***Ik wou dat ik een vogel
was...***

*Ik wou dat ik een vogel
was, dan zat ik soms in
't groene gras en vloog
dan in een hoge boom
of scheerde langs een
blauwe stroom of
klepte en zweefde door
de lucht, alleen of in
een hele vlucht*

Albert Verwey

Judasoren bij het Eelderdiepje

Het verhaal wil dat Judas na zijn verraad van Jezus zichzelf verhing in een boom, maar dat één van zijn oren aan een tak bleef vastzitten: de Judasoor. Op een wandeling langs het Eelderdiepje vond ik Judasoren in meerdere vlieren. De Judasoor is een paddenstoel: de zogenaamde *Auricularia auricula-judae*, maar je mag ook Boom-oor zeggen. De vlierboom is bij uitstek de gastheerboom van de Judasoor. Soms is dat een beuk, maar heel zelden een andere boomsoort. Judasoren zijn er het hele jaar door, maar in de winter zie je ze het beste op stammen en takken zitten. Judasoren kunnen wel tot 10 centimeter groot (lang, breed) uitgroeien. In het algemeen zien ze er fluwelig uit. Jonge Judasoren voelen een beetje kwalachtig aan.

Chinezen zijn dol op (hun soorten) Boom-oren. In China worden ze vers of gedroogd verwerkt in gerechten. Daarbij gaat het meer om het mondgevoel (de textuur of de structuur) dan om de smaak. Bovendien zouden Boom-oren volgens de Oosterse geneeskunst heilzaam zijn in geval van koorts en verkoudheid. Boom-oren (of: bos- of boomkwal) behoren tot de top-5 gekweekte paddenstoelen ter wereld.

Omdat ik al eerder ervaring heb opgedaan met het plukken en eten van kastanjeboleten en eekhoornpjesbrood, durfde ik het wel aan om (een paar wildgeplukte) Judasoren te verwerken tot een gerecht. En wat vond ik van de op Chinese wijze gemarineerde Judasoren en de Judasbonbon? Tja... Eerlijk gezegd laat ik de volgende keer de Judasoren maar gewoon aan de vlier zitten. Zie voor informatie en recepten: www.wildplukken.nl. Jannie Rozema

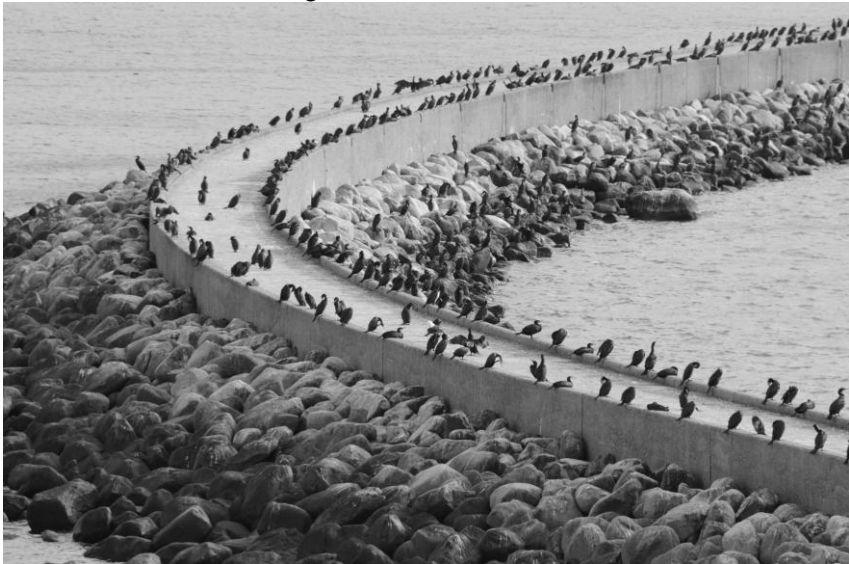

Judasoor

foto: Jannie Rozema

Verslag van een groepsreis (via Agro Natura) naar Falsterbo in Zuid-Zweden en Vorpommern/Rügen eind september, begin oktober 2019.

Op 28 september 2019 is het vertrek vanaf de parkeerplaats van het Hoofdstation in Groningen met een bus met 9 personen en een personenauto met nog eens 3 deelnemers. De groep van 6 mannen en 6 vrouwen wordt bij het Hoofdstation onverwacht overvallen door mensen van TV Noord met Derk Bosscher, u welbekend, die alles willen weten over het doel van onze reis. En omdat er een cameraman bij is, zijn de beelden uitgezonden en door veel mensen op TV Noord bekeken. Om 10.00 uur vertrekken we richting Puttgarden in Duitsland naar de veerpont, die ons naar Rødby in Denemarken brengt. Onderweg in de bus ontstaan dadelijk geanimeerde gesprekken en ook op de pont bleek de groep uit enthousiaste vogelaars te bestaan. Op de havenmond bij Puttgarden zitten honderden aalscholvers te rusten of hun veren te drogen.

Enmaal aan de overzijde rijden wij langs Kopenhagen in de richting van de Sontbrug. Deze verbinding tussen Kopenhagen en Malmö begint aan de Deense kant met een 4 km. lange tunnel, waardoor je op de getuide Sontbrug uitkomt.

Het weer is zonnig en wij zien, als we Zweden naderen Malmö voor ons in de zon liggen. We rijden nu naar het Lotsvillans Hostel in Höllviken waar wij verblijven op tweepersoonskamers. Het hostel ligt aan het

Falsterbokanaal met zicht op de Baltische Zee. Nadat wij onze bagage op de kamers hebben gebracht, wordt er in de directe omgeving nog een tijd naar vogels gekeken tot het donker wordt. Onze chauffeurs, tevens koks, gaan in de keuken aan de slag om een maaltijd te bereiden. De overige vogelaars drinken een glas wijn of een biertje.

Elke avond wordt er een waarnemingslijst bijgehouden en de plannen voor de komende dag besproken. Gedurende de hele reis staan we 's morgens om 6 uur op en vertrekken we na het ontbijt, voorzien van een lunchpakket en drinken, om 7 uur naar de punt 'Nabben' bij Falsterbo. Dit is bij uitstek de plek om in de ochtenduren de najaarstrek te observeren. Het is dan ook fascinerend om de lucht voortdurend vol groepjes vogels te zien, zoals vinkachtigen, piepers, lijsterachtigen en roofvogels zoals torenvalken, sperwers, ruigpootbuizerden en rode wouwen. Al deze vogels steken hier de kortste weg over zee naar Denemarken over. In de vuurtoren ter plaatse is een vogelinformatiecentrum gevestigd en er is een kleine expositie te zien en er is koffie. Dagelijks worden daar ook de waarnemingen op een informatiepaneel ter kennisgeving vermeld.

In de middag begeven we ons naar interessante plaatsen in het binnenland, zoals de rietvelden rond het Krankesjön met reigers en eenden en aalscholvers en het uitgestrekte dal bij Fyledalen, waar je steenarenden kan verwachten. Onderweg zien we vaak zeearenden en rode wouwen. Zo maken wij op een middag een wandeling langs het strand naar Skanör, een plaats met een jachthaven, waar we in een opwaartse luchtbel aanvankelijk 60 rode wouwen zien en deze groep even later nog uitgroeit naar nota bene 92 vogels. En dan wordt het woensdag 2 oktober en steken wij in 4 uur varen met de Veerpont Nils Holgersson over van Trelleborg naar Rostock. Het weer is zonnig en gezeten op het promenadedek is het een aangename overtocht, waarbij we aan boord warm eten. Na aankomst in Rostock zetten we koers in de richting van ons volgende onderkomen in het pittoreske plaatsje Starkow. We treffen in Starkow een romantische plek met appartementen. Er staan ook 2 yurts op het terrein, terwijl er reeën achter de verblijven lopen. Rust alom dus. Na onze bagage op de kamer te hebben gezet, zijn we in de omgeving met succes naar vogels gaan kijken. Niet zover van ons verblijf zien we enkele groepjes kraanvogels en voor hen zijn wij naar Vorpommern/Rügen gekomen. In de avond proberen wij tot het donker wordt kraanvogels te zien die naar hun slaapplek moeten komen, maar dit mislukt, mogelijk omdat het waterpeil ter plaatse te hoog is. Daags erna zien wij bij het Kranorama (een grote vogelkijkhut met verdieping)

nabij Grosz Mohrdorf talloze kraanvogels in de weilanden en op het akkerland. In Groß Mohrdorf zelf bezoeken wij het Kraanvogelinformatiecentrum.

In de vooravond zien wij vanaf een dijk kraanvogels met duizenden vanuit hun foerageergebieden in het moerasgebied tegenover ons landen. Het is een fascinerend schouwspel, waar veel belangstelling voor is. En dan volgt de vrijdag, waarop wij naar Groningen terugrijden en op de parkeerplaats bij het Hoofdstation weer worden afgezet en de gezellige groep hartelijk afscheid van elkaar neemt.

Tekst en foto's Fred van der Noord

**Arends
Coiffures**

— HAIR DESIGN —

tel. 050 - 309 45 50
Hoofdweg 217, 9765 CG Paterswolde

Schoonheidssalon
Nailstudio

Een ontmoeting

Op 1 juni 2019 ben ik op de terugweg van een fotosessie bij de ooievaars aan de Lemferdingerlaan. Ik loop langs Huis De Duinen en stuit ter hoogte van het paadje naar De Vlindertuin op een reebokje met spitsergewei en (nog) zonder spiegel op het achterlijf. Het bokje heeft zijn eerste winter achter de rug. Hij is, behoudens zijn kopje, nu in zomerkleed.

Tekst en foto: Fred van der Noord

fair met flair

wereldwinkel

Hoofdweg 157a

9765 CB Paterswolde

Tel: 06-29325278

www.wereldwinkelpaterswolde.nl

Bever knagen er op los

De bever kwam ruim 200 jaar niet meer voor in Drenthe. Dat veranderde toen in 2008 in een gezamenlijk project van Het Groninger Landschap en Het

Drentse Landschap een aantal bevers werden uitgezet bij het Zuidlaardermeer en de Hunze. Het doel hiervan was een levensvatbare beverpopulatie te laten ontstaan in Noord-Nederland. En dat had succes. In 2010 werden de eerste in Drenthe geboren jongen gesignaleerd. En in 2011 werden aan de Groninger oevers van het Zuidlaardermeer de eerste jonge bevers geboren. Tegenwoordig zwemmen er al ongeveer 140 bevers rond in Groningen en Drenthe.

Ook in het Drentsche Aa-gebied zijn ondertussen enkele bevers aanwezig. Op 30 januari 2010 werd in het Paterswoldsemeer voor het eerst een bever gesignaleerd.

In juli

tak van
toonde

vooral
en
was dit

In

de
ten

2011 ontdekte
Natuurmonumenten
bevervraatsporen in het
Friesche Veen bij
Paterswolde. Een flinke
een omgewaaide wilg
de sporen van
bevertanden. In de
omgeving waren meer,
kleine, takjes afgeknaagd
opgegeten. Misschien
van een zwervend
mannelijke.

2019 werden door
Natuurmonumenten op
meerdere plekken langs
Oude Ae, in de polders
oosten van Landgoed
Vosbergen, takken met
knaagsporen van de

bever waargenomen. In december was een berk geheel, en een wilg bijna
geheel doorgeknaagd (foto 1). Na enkele dagen met erg harde wind (30-31
januari) woei deze wilg om (foto 2)

Foto1, Grotendeels door bever(s) doorgeknaagde boomstam

Foto 2: De omgewaaide boomstam langs de Ae, december 2019/januari 2020.

Direct langs het Noord-Willemskanaal nabij de Oosterbroeksterbrug vond ik in januari 2020 twee berken met een stamdiameter van ca. 10 cm, die geheel waren doorgeknaagd. Iets zuidelijker trof ik een week later een tiental doorgeknaagde boompjes aan.

De dunste was nog geen 2 cm dik, de dikste ongeveer 12 cm. De bever(s) had(den) een mooie hoop houtshilfers achtergelaten (foto 3). Ook waren grote stroken boombast afgeschraapt. Wat opviel was dat veel van de afgeknaagde stammetjes niet meer ter plekke aanwezig waren. Dit leidt tot de vraag: wordt er misschien ergens in de Oude Ae een beverdam gebouwd, zoals in

2019 ook in het Gasterense Diep gebeurde? We wachten met spanning af.

Tekst en foto's: Karel Essink

Klussen in de natuur

Uitleg over het gebruik van de zeis in het Bijenbos. foto: Agnes Nankman

In oktober en november 2019 hebben meerdere IVN'ers zich verdienstelijk gemaakt bij het beheer van een drietal terreinen. Op 12 oktober is de vegetatie van gras, kruiden en pitrus van het **Bijenbos** aan de Helmerdijk gemaaid met de zeis door de Zeisbrigade van Landschapsbeheer Groningen. Ook een enkele IVN'er waagde zich aan het maaien. Het maaisel is bijengeharkt door IVN'ers en IHP'ers (Bijenhouders) en op twee grote bulten gezet om door de gemeente naar een composteerbedrijf afgevoerd te kunnen worden.

Op 19 oktober was de Zeisbrigade actief met het maaien van de gras-

Ophangen van eekhoornkast in Vosbergen.

en kruidenvegetatie op het

Vlinderkampje De Duinen. Bijkomende werkzaamheden werden door IVN'ers uitgevoerd, net als op het Bijenbos. Alleen hier wordt het gemaaide op het terrein zelf gecomposteerd.

Op de Natuurwerkdag van 2 november op landgoed **Vosbergen** waren zo'n 40 vrijwilligers actief: vrijwilligers wonend aan de Vosbergerlaan, meerdere IVN'ers en anderen. Werkzaamheden waren: diverse soorten bollen poten op een omgewerkt graslandje achter het toegangshek van Vosbergen en in de berm van de Vosbergerlaan en in het bos een aantal nestkasten ophangen voor eekhoorns

en vleermuizen.

Leo Stockmann
Leo Stockmann

STER ACCOUNTANTS SCHEIDINGSADVIES

Jan Pelleboerplein 1, 9765 BR Paterswolde
Tjalk 14, 9606 RD Kropswolde
Tel. 050 3090233

www.steraccountants.nl
info@steraccountants.nl
www.sterscheidingsadvies.nl
info@sterscheidingsadvies.nl

UW FINANCIËLE HUISARTS

"Florahof" Tuincentrum

Aangesloten bij de Vereniging van hoveniers en groenvoorzieners

Tuinaanleg Beplanting Onderhoud

T.W.Ubels

Burg. Legroweg 34

9761 TC Eelde

tel: 050-3094756/fax: 050-3095236

www.tuincentrumflorahof.nl

INSTALLATIETECHNIEK

Loodgieterswerken
Dak & Zinkwerk
Electriciteitswerken

Verwarming & Onderhoud
Sanitaire Installaties
Duurzame Energie

Hoofdweg 92

(050) 309 13 21

Nachtvlinders, verslag lezing op 8 oktober 2019

Nachtvlinders bleken heel aantrekkelijk om er een lezing over bij te wonen, gezien de 25 aanwezigen. En die zullen zeker geen spijt hebben gekregen er te zijn. Vol vuur en op een prettige manier, vertelde Theo de la Ruelle over deze beestjes met een nachtelijke leefwijze. Alhoewel sommige

soorten ook overdag te zien zijn, de zogenaamde dagactieve nachtvlinders. Allerlei thema's kwamen aan de orde. Morfologie (bouw van de beestjes), levenscyclus (poppen, rupsen, vlinders), leefwijze enzovoort.

Je houdt het niet voor mogelijk welke vormen er bestaan. Hoogtepunt was aan het eind van de lezing een soortenoverzicht van nachtvlinders. Vaak spectaculaire beelden kwamen op het scherm. De verwondering van de bezoekers was regelmatig hoorbaar.

Voorafgaand aan de lezing had Theo enkele stammen van de eiken aan de Vosbergerlaan deels ingesmeerd met een mengsel van stroop en rum. In de hoop dat de nachtvlinders erop af zouden komen, die we dan in de pauze en na afloop van de lezing zouden kunnen bewonderen. Maar helaas, daar had hij geen succes mee. Toch denken we eraan eens een nachtelijke excursie te

houden in ons dorp. Inmiddels is "Het nachtvlinderboek", macronachtvlinders van Nederland en België, inclusief rupsen' van Jeroen Voogd verschenen. Theo verheugde zich er al op. 900 soorten macronachtvlinders worden erin behandeld.

Lindepijlstaart Echt iets voor de ware liefhebber. Prijs: € 89, 95. Maar er zijn gelukkig ook goedkopere boeken op de markt. Theo kan vertellen over allerlei natuurthema's en prachtig fotograferen. Bezoek eens www.mijnblogje.nl.

Leo Stockmann

De strandgaper, verslag lezing op 14 november 2019

Onze dorpsgenoot, wetenschapper Karel Essink, vertelde boeiend over het mysterie van de strandgaper. Het tweekleppige geelwit gekleurde schelpdier (een weekdier), bij ons 'in de buurt' veel voorkomend in de getijdenzone van de Waddenzee. Elke eilandbezoeker zal de schelp wel eens opgeraapt hebben. Het beestje kan zo'n 15 cm lang worden en zit meestal ingegraven in modderige en zandige bodems. Met een soort van buis, de zogenaamde sifo, die tussen de twee kleppen uitsteekt, kan hij voedsel opnemen en afvalstoffen afvoeren.

In de laatste ijstijd (Weichselien) raakte de strandgaper in Europa uitgestorven. Maar hoe is die dan hier weer teruggekomen vanuit Noordoost-Amerika? Op analytische wijze ging Karel Essink de mogelijkheden na.

Op eigen kracht? Nee, want de larven leven te kort om met de golfstroom Europa te bereiken. Met de schepen van Columbus? Nee, want Columbus nam een veel zuidelijker route naar Amerika. Met de schepen van de Baskische walvisvaarders dan? Die kwamen wel noordelijker. Nee, want je zou dan verwachten dat er bijvoorbeeld langs de kusten van de Golf van Biskaje oude strandgapervondsten zouden zijn, maar die zijn er niet. Door de Vikingen dan misschien? Die kwamen wel in Noordoost-Amerika. Wellicht gehecht aan ballaststenen of vastgehecht aan de schepen. Ballastwater gebruikten de Vikingen niet; in de kiel stond altijd wel zeewater door lekkage van de naden of door het overslaan van de golven. En zo bleef de terugkomst van de strandgaper een 'wellicht door de Vikingen'. 28 personen woonden de geslaagde lezing bij.

Leo Stockmann

Strandgapers met klein deel van de sifo. foto: Karel Essink

Verslag Snertwandeling 3 januari 2020

3 januari was het weer tijd voor de jaarlijks snertwandeling. Rond 9:15 uur verzamelden de mensen die zich hadden ingeschreven, zich op het Kampje in het centrum van Eelde. Er waren ongeveer 20 mensen en meer dan genoeg

auto's, dus enkele auto's konden achtergelaten worden. Het was miezerig weer, maar voor mij persoonlijk maakt dat helemaal niets uit.

Gezamenlijk zijn we richting Balloo gereden en daar was gelegenheid om de auto's te parkeren.

Na een introductie van Leo Stockmann zijn we naar het Tumulibos gelopen, waar we hebben kunnen genieten van de grafheuvels (begraafplaatsen van asresten van meerdere gecremeerden) en de brandheuvels (crematieplaatsen) tussen de grote beuken. Op Kampsheide komen wel 50 tumuli voor.

Snertwandelaars in het tumulibos

foto: Henk von Eije.

Nadat we een rondje door het bos hadden gelopen, kwamen we op een pad en daar werd verteld dat hier vroeger een treinrail lag (aangelegd in 1905, verbinding Assen-Stadskanaal) en dat die er jaren geleden al uit was gehaald. Via de voormalige treinbaan liepen we naar een ander gedeelte van het bos. De wandeling daarnaartoe was leuk, omdat er veel te zien was als je maar goed keek. We passeerden Boerderij Kamps uit de 16e eeuw, maar door brand verwoest in 2012. Gelukkig daarna weer opgebouwd. We liepen langs het beekdal van Deurzerdiep en Looner diep, waar de vroeger rechtgetrokken diepen weer zijn gehermeanderd. Na het grote ven (gegraven voor

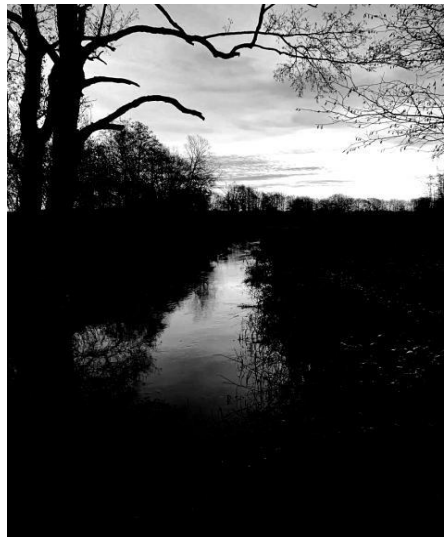
turfwinning) te zijn gepasseerd, zagen we op een afstandje het grote hunebed D16 liggen, maar de tijd ontbrak om er naartoe te lopen om die nader te

bekijken. De hoge es van Balloo was mooi zichtbaar. Uiteindelijk kwamen we op een locatie, waar we veel grillig gevormde jeneverbessen zagen staan en even verderop liepen een aantal Drentse heideschappen. Altijd leuk om die onderweg te zien. Op een heideveldje waren nog enkele hoge walletjes te zien, afscheidingen van zogenaamde Celtic fields (raatakkers) uit de IJzertijd. Een aantal keren vertelde Leo kort iets over de omgeving. Na ongeveer 5 km gewandeld te hebben in 2 uur tijd, stonden we weer bij de auto's. In die 2 uur hadden we eigenlijk de verscheidenheid van het landschap van heel Drenthe gezien.

Rond 12 uur kwamen we aan bij restaurant De Aanleg. We werden welkom geheten met een glaasje glühwein, wat er bij de meeste mensen wel in ging. Daarna gingen we lekker aan de snert met roggebrood en spek. Ook de paar vegetariërs onder ons kwamen goed aan hun trekken. Voor hen was er vegetarische worst en broodjes met kaas. Rond 13:30 uur waren we weer terug in Eelde-Paterswolde. Het was een fijne wandeling. Jos Schlaman

Dauwtrappen. Een activiteit van de Jeugd Natuurclub 9-12 jaar.

We zijn dit jaar begonnen met een schemerwandeling bij de Drentsche Aa. Heeel vroeg op zaterdagochtend 11 januari. Om 7.15 uur zijn we naar Herberg de Fazant in Oudemolen gereden. Daar troffen we Henk Evers, ecooloog. Hij heeft jaren onderzoek gedaan naar de Drentsche Aa en hij kon ons als geen ander van alles vertellen over het gebied. Wist u dat rond de Drentsche Aa het water hoger staat op de hoge delen en lager langs het

Zonsopgang foto: Liesbeth AB

water? Met de molshopen in de drogere grond als bewijs, heeft Henk ons uitgelegd hoe dat nou kan. Hij wist ons langs kruip-door-sluip-doorweggetjes te leiden, wat de kinderen heel gaaf vonden. “Hoe ver nog?”, heb ik niet gehoord. De start was in het donker, met de mooie opkomende zon. Weer

boften we zo met het weer. Henk hebben we bedankt met een goeie Groninger koek. Hij had zelf ook genoten.

Liesbeth AB

De ooievaar. Verslag lezing 13 januari 2020

Iedereen heeft wel wat met de ooievaar, de klepperaar op het nest en de statige stapper van onze velden. Maar toch, dat er 70 (!) personen afkwamen op de lezing verraste ons wel enigszins. Prima natuurlijk dat het zo druk was. Annemieke Enters en Wim van Nee van STORK (St. Ooievaars Research & Knowhow), af en toe aangevuld door ringer Jan Minske, konden ons de hele avond boeien met hun vertelling en de mooie plaatjes. De ooievaar is terug van bijna weggeweest. In onze eigen omgeving staan meerdere palen met daarop een nestconstructie. Meerdere nesten zijn jaarlijks bezet en er worden jongen grootgebracht. In het algemeen hebben natuurontwikkelingsprojecten, zoals vernatting, bijgedragen aan een beter leefmilieu voor de ooievaar. Kikkers in overvloed zou je zeggen, maar dat blijkt zeker geen voorkeurschapje voor de vogels. Kikkers springen te gauw van de kant en de ooievaar is een ‘slome’ voedselzoeker. Liever wormen, grote insecten, en wat al meer als klein spul voor de snavel komt. Een hagedisje, een mol, een knaagdiertje, ook lekker. En heel af en toe een pulletje als dat niet wegrent.

Ooievaars, aan de Lemferdingerlaan. foto: Fred van der Noord

De jongen verblijven lang op het nest, wel 55-60 dagen. Grappig was het beeld van de pas uitgevlogen ooievaar. Direct van het nest nam die een bad in een waterplasje in de buurt. De trekroute van de West-Europese ooievaars

naar Afrika gaat via Gibraltar. Maar niet alle vogels gaan zo ver en een deel trekt helemaal niet weg. Oost-Europese ooievaar hebben de trekroute via de Bosporus. Inmiddels zijn enkele nesten in onze buurt alweer bezet. We kunnen weer gaan genieten van hun activiteiten.

Leo Stockmann

Tuinvogeltelling eind januari 2020

Over de wetenschappelijke betekenis van de jaarlijkse telling valt te twisten. Maar als bijvoorbeeld het aantal spreuwen van jaar tot jaar afneemt, dan is dat toch een teken aan de wand. 2020 was het 14e jaar dat er werd geteld. Belangrijk is de grote media-aandacht voor vogels. En mede daardoor zijn er tegenwoordig tienduizenden mensen die er plezier aan beleven om de vogels in hun tuin te tellen. Ook in ons dorp wordt geteld. Via www.tuinvogeltelling.nl kunt u de resultaten te weten komen: landelijk, provinciaal, plaatselijk en zelfs in de tuin. De top 6 van Eelde-Paterswolde (internet 2 feb. 2020): 1. koolmees 297, 2. huismus 221, 3. vink 206, 4. pimpelmees 197, 5. merel 157 en 6. roodborst met 82 getelde exemplaren. Er hebben 107 deelnemers aan de telling meegedaan. Pindakaas als vogellokker

Aardig was dat Erik Ebbinge, journalist van *Dorpsklanken*, mij belde om eens te mogen kijken hoe zo'n telling nou in zijn werk gaat. Hij schreef er een leuk stukje over in *Dorpsklanken* van 29 januari 2020. Helaas was de score in mijn tuin deze keer matig, ondanks de lekkere hapjes die ik aangeboden had.

Tekst en foto: Leo Stockmann

HET EKO HUIS

BIOLOGISCH WINKELN

Hoofdweg 77b*, Eelde

*aan parkeerplaats Kerkhoflaan

E. ROLFES

Hoofdweg 176, Paterswolde
tel.050 - 309 24 91

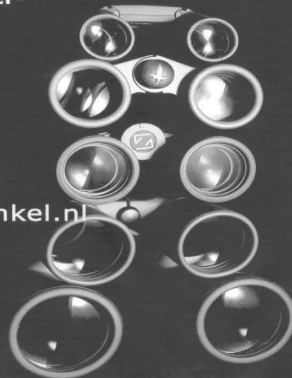
Ruime sortering:
Hengelsport - Voeders - Zaden
Dierbenodigdheden
Laarzen - Yietzes klompen, enz

KOM KIJKERS KIJKEN

Foto Sipkes
De Verrekijker-
specialist

Swarovski
Leica
Zeiss
Bynolyt
Vortex

Verrekijkerwinkel.nl

SIPKES [●]

Poelestraat 19
050-312 86 84
Groningen

Het eerste kievitse

De dagen gaan voorzichtig lengen het licht laat zich steeds langer zien wat zal het voorjaar ons gaan brengen? We blijven wachten en zullen zien.

De vogels laten zich weer horen en zingen vaak hun hoogste lied. We luist'ren met gespitse oren wat ons die zang voortdurend biedt

De kievit heeft het land gevonden een man en vrouw worden een paar. Ze raken samen opgewonden en bouwen aan een nieuw voorjaar.

De man gaat ijverig nesten maken en vrouwlief keurt ze een voor een. Het luchtruim moet men steeds bewaken dat is een taak voor hen gemeen

Als alles klaar is om te leggen het vrouwtje voelt zich vrij en blij. Dan hoeft de man niets meer te zeggen

en komt het eerste kievitse.

Gijs van den Brink

Wanneer wordt het eerste kievitse gevonden in 2020? Meestal was het omstreeks 8 maart.

Het Lauwersmeergebied

Het KNMI zegt dat het droog zal zijn in week vier van het nieuwe jaar. Het geeft de gelegenheid daar gebruik van te maken en naar het Lauwersmeergebied te gaan. Het is leuk om vogels te kijken en foto's te maken. De route naar Lauwersoog leidt via Zuidhorn en Grijpskerk. Voor een natuurliefhebber is dat een mooie route. Bij Zuidhorn bijvoorbeeld worden vaak vluchten kieviten gezien. Vandaag is het anders. Op de Friesestraatweg wordt het mistig. Voorbij Zoutkamp voert de tocht via de Strandweg langs de Zoutkamperril. De mist trekt op bij het Jaap Deensgat. Het natuurgebied ligt er prachtig bij. Staatsbosbeheer heeft hier en daar rietvelden gemaaid.

Zo blijven er overjarige rietvelden over. Dat is belangrijk voor de keuze die rietvogels maken. Voor hun veiligheid is het goed iets verder van de oever te broeden.

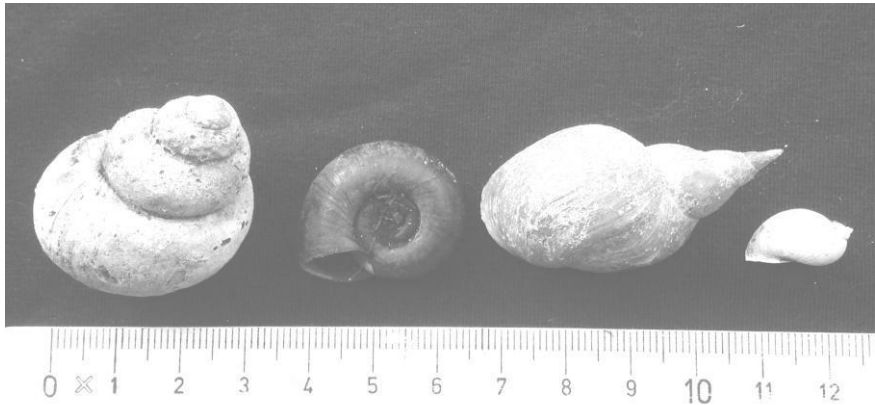
Brilduikers op de vlinderbalg

foto: Fred van der Noord

Langs de Strandweg valt op dat er geen gans is te bekennen. Lopende naar de vogelkijkhut bij het Jaap Deensgat duikt een enkele rietgors weg. Rond de hut geen vogels. De volgende stop is bij De Vlinderbalg. Daar zwemmen drie brilduikers, allemaal mannetjes. (zie foto). Ook een nonnetje (vrouwetje) is druk met foerageren. Verder zwemt er een groep kuifeenden en een aantal wilde eenden. Even verderop staat een grote zilverreiger in het veld. Het is stil in het Lauwersmeergebied. Bij de haven van Lauwersoog loopt buitendijks een oeverloper (die hier volgens de kalender niet hoort te zijn) naar voedsel te zoeken. In de haven zwemmen enkele futen.

Schelpen zoeken bij het Eelderdiepje

Als de sloten worden geschoond en de plantenresten op de slootkant liggen, kun je daartussen zomaar schelpen aantreffen. De schelpen van de zwanenmossel vallen direct op, want deze zijn wel 15 – 20 cm lang en hebben een mooie parelmoerglans aan de binnenzijde. Op de oeverkant vind je meestal lege mosselschelpen. Soms zitten de twee kleppen nog aan elkaar vast door de slotband. Ook de huisjes van waterslakken heten schelpen.

Op een wandeling langs een opgeschoonde sloot bij het Eelderdiepje trof ik schelpen aan van 4 soorten: moerasslak, posthorenslak, poelslak en een zoetwaterneriet (op de foto van links naar rechts). De moerasslak en de zoetwaterneriet zijn kieuwslakken, de andere twee zijn longslakken. De spiralen van deze vier slakken zijn rechtsgewonden, dat wil zeggen dat de mondopening rechts onderaan zit als men de schelp rechtop naar zich toehoudt. Bron: *Sloot en plas in kleuren*. W.P. Postma en J. Ruting (Meulenhoffs Natuurgidsen, 1958). Kortom, wat een verrassing dat je niet altijd naar het strand hoeft om schelpen te zoeken en te vinden...

Foto en tekst: Jannie Rozema

Agrarisch natuurbeheer. Verslag lezing 12 februari 2020

Twee weken eerder had dorpsgenoot Meino Smit in Ons Dorpshuis een lezing gegeven over duurzame kringlooplandbouw, gezond voor onze planeet en ook voor de mensen. “Zijn proefschrift legt een bom onder agrarisch Nederland” (*Dorpsklanken* 10 oktober 2018) en “Lezing geeft antwoorden op actuele landbouwproblematiek” (*Dorpsklanken* 5 februari 2020). Ca. 100 mensen waren op zijn lezing afgekomen. Voor de door ons georganiseerde lezing van 12 februari waren 35 belangstellenden. Het thema landbouw en natuur geniet dus goede belangstelling. René Vree Egberts en Rick Reijerse, respectievelijk directeur en gebiedscoördinator van Agrarische Natuur Drenthe namen ons mee in de landbouwwereld van nu. Wat wordt er op het boerenland gedaan aan agrarisch natuurbeheer en wat valt er te verwachten voor de toekomst?

Een vorm van agrarisch natuurbeheer

foto: Leo Stockmann

Ze lieten beelden zien van allerlei natuurprojecten zoals plasdras voor weidevogels, bloemenstroken langs sloten ten bate van insecten en om drift van gewasbeschermingsmiddelen naar het water toe te voorkomen, keverbanken door de landerijen als verblijfplaats voor insecten en ook voor

de patrijs. Een vraag uit de zaal: ‘Hoe ambitieus zijn de boeren om natuurmaatregelen te nemen, zijn ze natuurminded of gaat het hen meer om de subsidie? En wat als de subsidie wegvalt?’ Sprekers geloven zeker in de liefde voor de natuur bij de boeren. Een enkeling in de zaal vond dat genoemde maatregelen slechts een druppel op de gloeiende plaat zijn in het geheel van de zeer slechte staat van de natuur (sterk afnemende biodiversiteit) van nu. ‘Een verkooppraatje vanuit boerenzijde om de werkelijk ernstige situatie te verdoezelen’ werd er wat bozig gesteld. Sprekers gingen er rustig mee om, ervan overtuigd dat ze meewerken aan een betere natuursituatie op het boerenland, al moet er daarvoor nog veel meer gebeuren. En weet, dat boeren en niet-boeren samen hun verantwoordelijkheid hebben. Kopen wij als consument de meestal duurdere natuurvriendelijke producten? En proberen we zelf wel een grote variatie aan natuur te krijgen in onze eigen tuinen? Sprekers kregen een welgemeend en verdiend applaus vanuit de zaal en van IVN een boekenbon.

Leo Stockmann

Autoschade Herstel
Van Kalker bv

leder zijn vak

Industrieweg 12
9765 BL PATERSWOLDE
T 050 309 25 16
M 06 504 002 00
info@vankalker.nl
www.vankalker.nl

Oproep

Als we allemaal eens per jaar op een wandeling een plastic zak meenemen, rommel oprapen en thuis in de container doen, dan ligt onze omgeving er voortaan schoner bij! Een goed voorbeeld doet vaak goed volgen!
Jannie Rozema

In memoriam Gerda Thomas

In december 2019 overleed Gerda Thomas in een hospice in De Bilt. In het laatste jaar van haar leven had ze meerdere vormen van kanker. Gerda is lang lid geweest van onze IVN-afdeling en ze woonde in Paterswolde. In Groen voorjaar 2000, een echt grauw kringlooppapiernummer, wordt ze voor het eerst als vormgever van Groen genoemd. Groen herfst 2005 is het laatste nummer waarin ze als zodanig vermeld wordt.

Van 2017 – 2019 maakte Gerda deel uit van onze plantenwerkgroep.

Redactie Groen

Natuurlijk

Elke zondag om 10.00 geopend

Super
Supermarkt
Keurmerk

Albert Heijn Paterswolde

Het gemak van boodschappen doen

Onze werkgroepen bestaan uit de volgende medewerkers:

- Vogels:** P. Feenstra, M. Hols, J. Kadijk, B. van Manen, J. Meeder, J. Nienhuis, J. Poel, A. J. Pot, S. Rienks, L. Stockmann, W. Zandt, A. v/d Zijpp, N. Smeenge, E.de Boer, R. Rijskamp, G. Brink, F. van der Noord Th. Bouwman, R. Dantuma.
Afdeling Vries: H. Eggenhuizen, J. Fekkes, R. Maring, I. Lodewijks, K. Bouwer, M. van Nieff, B. Visch, A. H. v.d. Meulen, S. Sikkles.
- Planten:** T. v.d. Berg, F. Nijdam, C.de Graaf, W. Kramer, F. Wilkens, , J. Schlaman, N. Jansen, L. Stockmann.L. van Brakel,
- Publiciteit:** L. Stockmann, A. Pot.
- Brom:** A.AB, E.de Boer, T. v.d. Berg, W. Kramer, W. Jonker, S. Jansma
- Jeugd:** T. v.d. Berg, M.de Boer, N. Smeenge, A.de Jonge, P. Feenstra, S. Jansma, J. van den Bosch, A. Pot, L.AB, K. Bokma, , K. Reinders
- Natuurlijke Historie:** Combinatie Ol Eel/IVN
J. Eilander, F. Nijdam, A. Trox, ·G. Rietema, J. Arends, C. Schaafsma, J. K. Westerhof.
- Vlinderkampje:** T. v.d. Berg, F. Nijdam, B. v.d. Velde, P. Druijven A. v.d. Zijpp, J. v.d. Werff, J. Steyvers, W. Kramer, J. Eilander, G. van der Sterren, F. Wilkens, E. de Boer, M. Koning, J.Polling
- Bijenbosje:** Leo Stockmann, Bart Kruit (IHP)
- Vormgeving Groen:** Gerbrig Rietema: rietema@planet.nl
- Redactie Groen:** Leo Stockmann: glstockmann@hotmail.com
Martine Harmens: martineharmens@ziggo.nl
- Distributie Groen:** Lideke Jorritsma.
- Advertenties:** Jan van der Werff.
- Site:** <http://www.ivn.nl/eeldepaterswolde>
- Websitebeheer:** Henk von Eije, Aafke Pot.

EELDE-PATERSWOLDE